

BİBLİYOGRAFYA :

Cendî, *Nefhatü'r-rah ve tuhfetü'l-fütûh* (nşr. Necîb Mâyil-i Herevî), Tahran 1362 hş., ayrıca bk. nâşirin önsözü, s. 1-31; Yâkût, *Mu'cemû'l-büldân*, II, 168-169; Eflâkî, *Menâkıbü'l-ârifîn*, I, 359-360; Câmî, *Nefehât*, s. 464, 558-559; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1540; *Hediyetü'l-ârifîn*, II, 484; Ma'sum Ali Şah, *Tarâ'îk*, II, 341, 357-359; Brockelmann, *GAL*, I, 588; *Suppl.*, I, 810; Kehhâle, *Mu'cemû'l-mü'ellifîn*, XIII, 54; Dihhudâ, *Lugatnâme*, X, 122.

SÜLEYMAN ULUDAĞ

CENEDÎ, Mufaddal b. Muhammed

(المفضل بن محمد الجندی)

Ebû Saîd el-Mufaddal b. Muhammed
b. İbrâhîm eş-Şa'bî el-Cenedî
(ö. 308/920)

Yemenli muhaddis ve tarihçi.

Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Aslen Yemen'in Cened şehrine mensup olduğu için Cenedî nisbesiyle anılır. Muhtemelen Mekke'de doğdu ve orada öldü. Mekke'de pek çok kişiye hadis okuttu. Seleme b. Şebîb gibi muhaddislerden hadis rivayet etti ve Bezzî'den kıraat ilmi tahsil etti. Kendisinden de İbn Mücâhid, Abdülvâhid b. Ebû Hâşim gibi kıraat âlimleri, Ukaylî, İbn Hibbân, Taberânî, İbnü'l-Mukrî el-İsfehânî vb. meşhur muhaddisler rivayette bulunmuşlardır. Cenedî'nin bilinen eserleri şunlardır: 1. *Fezâ'ilü'l-Medîne* (Zâhiriyye Ktp., Mecmûa, nr. 71/6, vr. 62^a-69^b). 2. *Fezâ'ilü Mek-*

ke. Takıyyüddin el-Fâsî (ö. 832/1429), *Şifâ'ü'l-garâm bi-ahbâri'l-beledi'l-harâm* adlı eserinde (I, 201, 293) Cenedî'nin zamanımıza intikal etmeyen bu kitabından nakillerde bulunur.

BİBLİYOGRAFYA :

Sem'ânî, *el-Ensâb*, II, 320-321; İbn Semure el-Ca'dî, *Tabakâtü fukahâ'i'l-Yemen* (nşr. Fuâd Seyyid), Kahire 1377/1957 — Beyrut, ts. (Dârü'l-Kalem), s. 69-71; Yâkût, *Mu'cemû'l-büldân*, II, 169-170; Zehebî, *A'lâmün-nübelâ*, XIV, 257-258; Takıyyüddin el-Fâsî, *Şifâ'ü'l-garâm bi-ahbâri'l-beledi'l-harâm* (nşr. Ömer Abdüsselâm Tedmürî), Beyrut 1405/1985, I, 201, 293; İbn Hacer, *Lisânü'l-Mizân*, VI, 81-82; Ket-tânî, *er-Risâletü'l-müste'rafe*, s. 60; F. Rosenthal, *A History of Muslim Historiography*, Leiden 1968, s. 475, 480; Sezgin, *GAS*, I, 346.

ABDÜLKERİM ÖZAYDIN

CENEDÎ, Muhammed b. Yûsuf

(محمد بن يوسف الجندی)

Ebû Abdillâh Bahâüddîn Muhammed
b. Yûsuf b. Ya'kûb el-Cenedî
(ö. 732/1332)

Kitâbü's-Sülûk adlı eseriyle tanınan
Yemenli tarihçi.

Hayatının büyük bir bölümünü Zebîd'de geçirdi. Yemen'in çeşitli şehirlerinde kadılık, müderrislik, Aden ve Zebîd'de muhtesiblik yaptı. Bilinen tek eseri *Kitâbü's-Sülûk fi tabakâti'l-ulemâ' ve'l-mülûk'tür*. Yemen'in İslâmî dönemi hakkında önemli bilgiler ihtiva eden bu eser

Târîhu'l-Cenedî ve Tabakâtü'l-Cenedî adlarıyla da tanınmaktadır. Müellif tarihin önemine dair bir mukaddimeyle başladığı eserinde Hz. Peygamber'in hayatı hakkında kısa bilgi verdikten sonra Yemenli ve Yemen'e gelmiş olan sahâbîler, tâbiîn, tebeü't-tâbiîn, Yemenli kadılar, âlimler, edip, şair ve mutasavvıflar, 730 (1330) yılına kadar Yemen'de hüküm süren Resûlî hükümdarları, vezirleri ve emirlerinden bahseder. Biyografilerini yazdığı şahısların nesepleri, doğum tarihleri, varsa hocaları, öğrencileri ve yaptıkları görevleri anlatır. Hocası allâme Ebü'l-Hasan el-Asbahî'nin teşvikiyle yazdığı *Kitâbü's-Sülûk*'ün başlıca kaynakları, İbn Semure el-Ca'dî'nin *Tabakâtü fukahâ'i'l-Yemen*, Ahmed b. Abdullâh er-Râzî es-San'ânî'nin *Târîhu Şan'â'*, İshak b. Cerîr es-San'ânî'nin *Târîhu Şan'â'*; Umâre el-Yemenî'nin *Târîhu'l-Yemen (el-Müfd ft ahbâri Şan'â' ve Zebîd)*, İbn Hallikân'ın *Vefeyâtü'l-a'yân* adlı eserleridir.

Cenedî büyük bir dikkat ve itina ile kaleme aldığı eserinde daha önceki bazı tarihçilerin yaptığı hataları düzeltilmiş, kabile ve yer adlarını doğru olarak tesbit etmiştir. Ancak eseri, tertibi ve bazı şahıslar hakkında çok kısa bilgi verilmesi, hatta doğum ve ölüm tarihlerinin dahi zikredilmemesi gibi sebepler yüzünden tenkit edilmiştir.

Ali b. Hasan el-Hazrecî, Hüseyin b. Abdurrahman el-Ehdel ve Ebû Mekreme gibi birçok tarihçiye kaynak olan *Kitâbü's-Sülûk*'ün tamamı henüz neşredilmemiştir. Başta Köprülü Kütüphanesi (nr. 1107) olmak üzere çeşitli kütüphanelerde yazma nüshaları mevcuttur (yazma nüshaları için bk. Ahmed b. Hâfız el-Hikemî, s. 97-98). Eserin Yemen'deki Fâtımî dâî'leri ve Karmatîler'le ilgili bölümü Henry Cassel Kay tarafından İngilizce tercümesi ve geniş notlar ilâvesiyle *Yaman, Its Early Mediaeval History* adlı eserin içinde neşredilmiş (London 1892), Hasan Süleyman Mahmûd H. C. Kay'ın mukaddimesini ve notlarını Arapça'ya çevirerek bu bölümü tekrar yayımlamıştır (Kahire 1957). Umâre el-Yemenî adlı meşhur tarihçinin hayatı ve eseriyle ilgili kısmı ise Hartwig Derenbourg tarafından *Oumara du Yémen, sa vie et son oeuvre* adlı eserin II. cildi içinde neşredilmiştir (Paris 1902).

Hüseyin b. Abdurrahman el-Ehdel (ö. 855/1451) *Kitâbü's-Sülûk*'ü ihtisar etmiş ve esere *Tuhfetü'z-zemen fi târihi sâdâtü'l-Yemen (a'yân ehli'l-Yemen)*

Muhammed b. Yûsuf el-Cenedî'nin *Kitâbü's-Sülûk fi tabakâti'l-ulemâ' ve'l-mülûk* adlı eserinin unvan sayfası ile ilk sayfası (Köprülü Ktp., nr. 1107)

